

Hoe ging het verder? De opvolger van bisschop Otto II onderwierp een jaar later de Drenten, maar in 1229 heroverde Rudolf zijn kasteel. Twee jaar later werd hij in Hardenberg om het leven gebracht en de Drenten kwamen opnieuw in opstand. In 1233 werd met bisschop Otto III vrede gesloten en de Drenten werden in hun rechten erkend. Sindsdien vormde Drenthe eigenlijk een zelfstandige door de eigenerfden bestuurde boerenrepubliek.

En de heer van Coevorden? Rudolf werd opgevolgd door zijn schoonzoon Hendrik van Borculo, die met zijn dochter Eufemia trouwde. Hun nakomelingen zetten de herendynastie voort, maar ze gedroegen zich op de duur zo eigengereid en zelfzuchtig, dat ze van de Drenten geen enkele steun meer kregen. Toen bisschop Frederik van Blankenheim dan ook in 1395 de laatste heer Reinoud IV afzette, schoot geen enkele burger of boer hem nog te hulp. In 1402 bewilligde Reinoud in de afstand van zijn Stadt en Heerlickheijdt Covorden en in 1407 verleende de bisschop middels een stadsbrief zijn "lieven borgeren ende ondersaten" stadsrechten, omdat zij een dergelijk eerder verkregen document niet meer in hun bezit hadden

't Was een langdurige ontwikkeling geweest van de rendierjagers naar de eerste ijzertijdboer naar de Drentse boer op De Loo met de heer en de burgers van Coevorden in de middeleeuwen. Een ontwikkeling, die tenslotte leidde tot een zelfbewuste stad met eigen rechten – Coevorden

Een zelfbewuste stad met een eigen parochiekerk, een raadhuis en een Heilige Geest gasthuis, waar zieke en oudere burgers verzorgd en verpleegd werden. Kosteloos, want verpleging behoorde tot de goede werken, die in het hiernamaals beloond zouden worden. Dit verwachtingspatroon leefde ook bij de gulle gevers, die stukken land of zelfs hele boerderijen aan het gasthuis geschonken hadden. Uit de opbrengst daarvan werden de onkosten betaald. Meer gericht op een toekomstig welvoorzien aards leven waren de rijke Coevordenaren, die zich in blakende gezondheid bij het gasthuis inkochten om van een verzorgde oude dag verzekerd te zijn. En natuurlijk ook van een voorkeursbehandeling! Om de godsdienstige begeleiding van de bewoners niet te verwaarlozen, beschikte het gasthuis ook nog over een eigen kapel met "een kerkhoff" buiten de stad. Hier werd voor hun zielenheil gebeden en de Heilige Mis bediend, echter alleen op tijden, dat er in de parochiekerk "niets te doen was". Dit om concurrentie uit te sluiten!

Als er rijke Coevordenaren waren, waren er ook arme en laatstgenoemden waren sterk in de meerderheid. Niet aan de hoofdstraten, maar in de steegjes, die kriskras door elkaar lagen, woonden ze. De weduwen met kinderen, de invaliden, de dagloners, die af en toe wat konden verdienen. Ze konden het hoofd boven water houden met hulpdiensten voor de beter bedeeden en soms ook niet. Dan waren ze afhankelijk van de armenzorg of ze gingen uit bedelen. En omdat zorg voor de armen ook tot de goede werken behoorde, viel er altijd wel wat af. Maar 't leven was en bleef miserabel voor hen. De sterfte was groot, het aantal patiënten, blootgesteld aan allerlei ziekten, ook. Honger en ontbering maakten slachtoffers en als er een epidemie uitbrak, kwam soms een groot deel van de bevolking om.

Een somber beeld ongetwijfeld, maar men was niet anders gewend en als er maar genoeg te eten was, was het leven goed. Wie wat geld verdiend had was nog beter af. Die kon naar de markt, waar altijd wel iets van je gading te koop was en waar van alles te zien was. Chirurijns, die tanden en kiezen trokken of ader lieten en soms ook wel botbreuken zetten. Vaak was er kermis op de jaarmarkten en dan waren er kunstenaars, toneelspelers, muzikanten, kwakzalvers en er was ook altijd bier! Bier was volksdrank. 't Was gezonder dan water en 't was licht. 't Was scharbier en je kon er best een paar pinten achter elkaar van

drinken. Maar toch, op zo'n kermis dronk je licht te veel en 't geld was zo uitgegeven. Dan was 't maar goed, dat er middengoten in de straten waren, waar je gemakkelijk inrolde. Om de volgende morgen in 't gevang van de schulte (schout) en zijn schutten (rakkers) weer wakker te worden!

De rijke Coevordenaren hadden de macht, want alleen zij, die het burgerrecht konden kopen, kwamen in aanmerking burgemeester, schepen of "raad" te worden. De burgemeesters stelden de gedragsregels op, waaraan iedereen zich te houden had. Ze waren zich zeer bewust van hun hoge positie en als ze zich naar het raadhuis begaven, schreden ze waardig derwaarts. Ze liepen "met kakhielen", zoals later de eerste Coevorder historicus Johan Picardt (1600-1670) zou schrijven. Meestal waren deze hoge ambtelijke heren succesvolle zakenlieden of handwerkslieden.

De kerk was nog alleenzaligmakend. Wie gedoopt was, regelmatig te biecht ging, deelnam aan de eucharistieviering en de laatste genademiddelen ontvangen had, kon hopen op de goddelijke genade, al of niet via het vagevuur. Zelfs de moordenaar, die gehangen werd bij de kapel Hulsvoorde buiten de stad mocht daarop hopen. Hij mocht immers eerst biechten bij de geestelijke aldaar en ontving het laatste oliesel. De kerk was ook belast met het onderwijs aan de kinderen van de parochie. De pastoor leerde hen de gebeden opzeggen en de kerkelijke liederen zingen. Vaak ook de tien geboden lezen en de Heilige Mis in het Latijn. En och, zo kon de jeugd vanzelf ook wat leren lezen en schrijven. Alles ten dienste van de kerk, maar verlichte pastoors en kapelaans begonnen ook al met het aanleren van cijfers en getallen en met de technieken van optellen en aftrekken. Al dan niet op aandrang van bestuurders en kooplieden, tot bloei van de negotie van het nageslacht.

Het leven in de stad mocht dan heel primitief zijn, de burger voelde zich zo in elk geval wel veilig. De schulte, aangesteld door de drost ("de commissaris van de bisschop"), had de leiding over de schutten (de politie) en die traden vaak met harde hand op. De straffen logen er niet om, ook al werden ernstige misdrijven vaak uit nood(weer) gepleegd. De schulte was ook notaris en die functie voorkwam veel ruzies. Laatste wilsbeschikkingen, akten van eigendomsoverdracht en handelsovereenkomsten waren alleen geldig, als ze door hem officieel beschreven, bekrachtigd en gezegeld waren.

De burger voelde zich ook beschermd door de omringende vestingwal en -gracht en de afsluitbare poorten. Vreemdelingen konden niet zomaar binnenkomen en wie geroofd had, moest toch altijd weer de wachtposten bij de poort passeren. Alleen in oorlogstijd was het afzien in de stad. De levensmiddelen werden krap en er kwam gebrek aan alles. En als in het ergste geval de vijand binnendrong waren de burgers hun eigendom en hun leven, de burgeressen hun maagdelijkheid, hun eer en ook hun leven niet zeker. Dan was het bestaan eerst recht miserabel.